

ΣΑΛΟΝΙΚΗ ΠΑΙΝΕΜΕΝΗ

Σύλλογος - Εταιρεία
Γιώργης Μελάκης

LYRA

4516

ΞΑΛΟΝΙΚΗ ΠΑΙΝΕΜΕΝΗ

Αιώνες τώρα όλοι μιλούν για μια Ξαλονική Παινεμένη: Μεγάλη και Ειδοίσιμν, Σαβροσιλεύσιμα, Θεοφιλάκτον Πόλιν, Κόσμον της Ελλάδος, της Ευρείης Ορθόδοξης, Παρθενία, Μεγάλην και Ευρείαν, Μεγαλόπολιν, Μητέρα Απάσης Μακεδονίας, Μερίστη, Πολυάνθρωπος, Θεοφρούρητος και σήμερ συμπρωτεύουσα!!!

Το μουσικό και ηχητικό λείψμμα που εβέδισε ο δήμος Θεσσαλονίκης το 1985 - μια τριπλή με τρεις δίσκους και δύο διγλωσσία πολυέλιδα ένδεκα - «σώζει» ένα μέρος απ' τή «φωνή» της πόλης αυτής με αρκετά εθνομουσικολογικά στοιχεία, αποπλάτωντας ίσως, μια πρώτη ηχητική προγραμμάτι. Στη συνέχεια ήρθε το θεβλίμ με δημοτικά τραγούδια για τή Θεσσαλονίκη.

Προγράμματα σήμερ με γνώση και μεθοδικότητα και ανταποκρινόμενος σ' ένα γενικότατο αίτημα φίλων της βουλίας μου, εκκλιροφούμε το δίσκο αυτό σα συμπλήρωμα και συνέχεια της προηγουμένης διοργανώσεως που υμνήσει και θρλετ τή Θεσσαλονίκη. Στο δίσκο αυτό υπάρχουν και τρία προσωπικά καταπιστευτήρια της αγάπης μου για το δημοτικό τραγούδι.

Ο δίσκος αυτός, λοιπόν, έρχεται να συμπληρώσει, χωρίς όμως να ολοκληρώσει... αυτό το μεγάλο τραγούδι λαού, το αραιο λαϊκό δοξαστικό στη Παινεμένη Ξαλονική που άλλες οι ράτσες τραγουδούσαν!

Γιώργος Μελίκης

Ευχαριστώ τον Νίκο Παπαγιάννη που όχι μόνο τραγούδησε τα τραγούδια αυτά, αλλά και που τα τραγούδησε μαζί μου, κι χάρησε και να γράψει τον δίσκο! Πολλά ευχαριστία στη Νάνια Ρίζου για τή ευαισθησία της.

Γ.Μ.

ΠΛΕΥΡΑ Α'

1. Ξαλονική Παινεμένη Α' (Κεντρ. Μακεδονία) 6.38"
2. Το Μέγα Ξαλονικό (Πόντος) 4.05"
3. Ξαλονία (οργανικό - Ανατ. Μακεδονία) 3.01"
4. Στη Ξαλονία' σπηλάσσα (Κεντρ. Μακεδονία) 2.18"
5. Στης Βαρδαγιάς τον Κάμψο (Ανατ. Μακεδονία) 5.41"

ΠΛΕΥΡΑ Β'

1. Ας χαμηλώσαν τα-4 θινά (Ανατ. Μακεδονία) 4.19"
2. Σου Ξαλονικής του Τσαρού (Θράκη) 4.38"
3. Μεβλιανέ (ά) (οργανικό - Ανατ. Μακεδονία) 3.15"
4. Σπρωτό μαζέτι η Ελλάς (Ανατ. Θράκη) 2.21"
5. Ξαλονική παινεμένη Β' (Κεντρ. Μακεδονία) 6.10"

Επιλογή - επιμέλεια: Γιώργος Μελίκης
Επιμέλεια προγράμματος - εξασπίδαση: Νάνια Ρίζου
Ηχογράφιση και ηχητική επιμέλεια: Νίκος Παπαγιάννης - στούντιο «ΑΡΤΟΤΙΚΟΝ», Κάτω Τσίφρα.
Πινακας εξασπίδασης: Θεοφάνης Μεταξογιάννης
Έκδοση του δίσκου: Αύγουστος 1989

GLORIOUS SALONICHI

For centuries everybody has talked about a glorified Thessaloniki - «big and blessed», «second city of the realm», «city guarded by God», «jewel of Greece», «the eye of Europe», «proud», «great and broad», «megalopolis», «mother of all Macedonia», «the greatest», «populous», «protected by God», and today, the second largest city of Greece.

The music portfolio which was published by the city of Thessaloniki in 1985 (a set of three LP's and two booklets) records for posterity a portion of the «voices» of this legendary city and constitutes perhaps the first aural treatise. Shortly afterwards the book of demotic songs was published.

Continuing today with knowledge and methodology and responding to a more general demand of followers of my work, we are circulating this record as an addition and continuation of the previous recordings which celebrate and glorify Thessaloniki. This record contains three personal tributes to my love for demotic songs.

The record therefore comes as supplementation without however any attempt to conclude this immense subject - the popular adoration of Glorious Saloniki of whom all races have sung.

Giorgos Melikis

Many thanks to Niko Papagiannis who not only recorded the songs but sang them with me, danced in them, and generally celebrated with me in the creation of this record!
Various thanks to Dana Rizou for her unique sensitivity.

G.M.

S I D E A'

1. Glorious Saloniki A' (Central Macedonia) 6.38"
2. To the Great Saloniki (Pontus) 4.05"
3. Selanki (instrumental - East Macedonia) 3.01"
4. I fell in love in Saloniki (Central Macedonia) 2.18"
5. At Bérday's plain (West Macedonia) 5.41"

S I D E B'

1. Let the mountains lower down (East Macedonia) 4.19"
2. At Saloniki's Tsarú (Thrace) 4.38"
3. Mevlaneia (instrumental - East Macedonia) 3.15"
4. Greece gathers its forces (East Thrace) 2.21"
5. Glorious Saloniki B' (Central Macedonia) 6.10"

Collection - editing: Giorgos Melikis
Production editing - cover design: Dana Rizou
Recording - sound editing: Nikos Papagiannis - studio «AROTIKON» - K. Tourna
Cover printing: Thanasis Bakogiorgos
Record publicity: August of 1989

1. Ας χορηγήσουν τὰ-ι-θουὰ (Ανωτ. Μακεδονία)

Κλαρίνα Κώστας Τζιζίς
Βιολέ Μητσού Ντούλης
Λαουτοκόμπος Σοκράτης Μίλαρας
Τραγουδία Γιώργης Μελίκης - Χορωδία: Γ. Μελίκης, Νίκος Παπαδόπουλος, Σοκράτης Μίλαρας και Σπύρος Ζούγας

Το τραγούδι αυτό είναι ιδιαίτερα γνωστό στην περιοχή του Παγγαίου, όπου τραγουδιόταν και χορεύεται (καλαματιανός) μέχρι σήμερα. Πρόκειται για ερωτικό τραγούδι των αρχών (1) του αιώνα. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τελευταίοι στίχοι του οι οποίοι δείχνουν την αγονία του παλαιοεραίου μήπως η αγάπη του φέρσει τα κόκκινα (δηλαδή τοίρως), μήπως φέρσει τα κίτρινα (έγινε σθραύ), και έριξε τα άσπρα. Ενδημιολογικός διαχωρισμός ο οποίος διαφοροποιούσε τον γενικότο πληθυσμό της Θεσσαλονίκης.

Ιστορικές μαρτυρίες αναφέρουν ότι το κόκκινο ήταν αποκλειστικό χρώμα των Τοίρκων. Όσοι, μάλιστα, τοίρκοι έβλεπαν στους δρόμους αλλόθρησκα να το φορούν, ζήλοζαν να το ρούχι τους και τις διακατέπειαν. Οι εβραίοι της πόλης συνήθως φορούσαν κόρμα από κίτρινο ατάλι, ενώ οι ρωμαίοι φορούσαν, συνήθως, άσπρα φορέματα.

Ας χορηγήσουν ται-ι-θουὰ να δω τη Σαλονίκη

Τα μεσούντζα
την πόρτα σου άνοιξα.
Μήλο της μηλιάς
κορμί της αγαλιάς

Να ιδώ και την αγάπη μου με ποιόν ασίκη παίξει

Κόρη μ' έρωτη
ας ήσου έκαση.
Μήλο μ' κόκκινα
κορμί μου νύστημ.

Μ' έναν ταρζήνη κάθονταν μαζί του τρώει και πίνει

Ρύθο μ' το μαζέ
7' σκελί σου άνοιξε.
Πρόβαλε να δεξ
κορμί που τρωάνεξ.

Τα κόκκινα, τα κίτρινα αν φέρσει, αν έριξε τα άσπρα, τοίρκα για σθραύ
γι απόμενε Ρομάι.
Φέζε αστέρι μου
να ρθει το τούρι μου.

2. Στο Σαλονίκη της Τσαρπί (Θράκη)

Ούτι Κώστας Μπουζουράνης
Κλαρίνο Αποστ. Μπουζουζίδης
Άλφα Γιαν. Σγίνας
Τραγουδιστές: Γ. Νουμφρίνης - Άλφ. Μπουζουράνης
Τραγουδία: Κ. Αυγούδης και χορωδία.

Σίμωνας με στοιχεία της εραρείας Βυζαντινών Αρραυοτήτων η τοιρική λέξη Βεζεστη Βεζεστη προέρχεται από την παρική Βεζαζισία και σημαίνει αγορά φορεμάτων. Τα μαζούντζα ήταν κτήματα που θρέσκονταν στο κέντρο των αγρών και πουλούσαντ σ' αυτό μαζουά και, γενικά, πολλαπλά υφάσματα και πολύτιμα αντικείμενα, γ' αυτό και φροροούντων.

Το μαζούντζο της Θεσσαλονίκης θρέσκταν στη γωνία των οδών Βενιζέλου και Σολωμού και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να είναι αγορά υφανμάτων και χρωστικών.

Κτίστηκε στα τέλη του 15ου αιώνα από τον Βαγιαζίτ Β'. Είναι ένα ορθογώνιο κτίριο, που καλύπτεται με βολυδοσκεπαστους θόλους σε 2 σειράς. Έχει 4 εισόδους, μία στο κέντρο κάθε πλευράς.

Στο επιστητικό του είχε 69 μικρά κτιστήματα και στους εξωτερικούς τοίχους 44, που ήταν πιθανώς ζώνινες κτισσοκτίες. Τα κτιστήματα αυτά τα νοίκιαζαν έμποροι από το δακοίρι στο οποίο ανήκε το μαζούντζο. Στα 1743 το νοίκι ήταν 7-8 άσπρα το χρόνο. Στα 1720 οι έμποροι μετακινήθηκαν σε άλλα κτιστήματα, επειδή στο μαζούντζο υπήρχε έλεγχος των τιμών. Επιστητρανώ όμως σίνετωμα, για να μη ζημιωθεί το δακοίρι και ανάμεσα η κερδοσκοπία.

Μετά την παραγωγή του 1917 προστέθηκε γύρω στο κτίριο, αφήνοντας αλειώδεις τις εισόδους, μία σειρά κτιστήματα, αυτά που υπάρχουν και σήμερα.

Για τους κατοίκους, και ειδικότερα τις γυναίκες των χωριών, το μαζούντζο ήταν ένας μινιαός τόπος. Εδώ υπήρχαν τα καλύτερα υφάσματα και τα καλύτερα στολίδια. Το τραγούδι μας δίνει τις μινιαές διαστάσεις του μαζούντζου: *Χίλοι ροστούδες έρωταν κι χίλοι μαθητοΐδια.*

Οι στίχοι του τραγουδιού έχουν ως εξής:

Στο Σαλονίκη της Τσαρπί,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
κάτω στο Μεζεζέντι,
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

Χίλοι ροστούδες έρωταν,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
κι χίλοι μαθητοΐδια
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

Ράβει κι ένα ροστούλο,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
για την καλή του γούνα
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

Ερ' τ'όρθε, ερ τ'όλεγκ,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
ερ το ράβει, ερ το λείει
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

Γαΐνινο μου διπλωφόρο,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
κι διπλωσ'ωρμένιο
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

Που σ' κρατώ στα γούνα,
Ντουλγάρμ, Ντουλγάρκι μου,
νέχε κι την κούρ σου
θα δε σε σ' αγιά παιδίνο.

